

(สำเนา)
เลขรับ ๗๘/๒๕๖๕ วันที่ ๑๐ มิ.ย. ๒๕๖๕
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติคู่มือชีวิต พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ และเอกสารประกอบในเรื่องนี้

ข้าพเจ้ากับคณะ ขอเสนอร่างพระราชบัญญัติคู่มือชีวิต พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ มาเพื่อได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้วก็ได้โปรดนำเสนอวุฒิสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) อิศระ เสรีวัฒนวุฒิ ผู้เสนอ
(นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) จรินทร์ ลักษณะวิศิษฏ์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) ชินวรรณ บุนยเกียรติ ผู้เสนอ
(นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฏ์) (นายชินวรรณ บุนยเกียรติ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อองอาจ คล้ามไพบูลย์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) เทอดพงษ์ ไชยน์นันทน์ ผู้เสนอ
(นายอองอาจ คล้ามไพบูลย์) (นายเทอดพงษ์ ไชยน์นันทน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ศิริวรรณ ปราศจากศัตรู ผู้เสนอ (ลงชื่อ) ชัยทิพย์ กมลพันธ์ทิพย์ ผู้เสนอ
(นางศิริวรรณ ปราศจากศัตรู) (นายชัยทิพย์ กมลพันธ์ทิพย์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ประกอบ รัตนพันธ์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) บัญญัติ บรรทัดฐาน ผู้เสนอ
(นายประกอบ รัตนพันธ์) (นายบัญญัติ บรรทัดฐาน)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ภาณุ ศรีบุญศยาภรณ์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) ดล เหวตระกูล ผู้เสนอ
(นายภาณุ ศรีบุญศยาภรณ์) (นายดล เหวตระกูล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา

(โปรดพลิก)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต
พ.ศ.

หลักการ
ให้มีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต

เหตุผล

โดยที่สถานการณ์ด้านครอบครัวในปัจจุบันมีความซับซ้อนและหลากหลายของระดับและลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด ซึ่งการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ให้มีเพียงรูปแบบเดียว คือคู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีระดับและลักษณะความสัมพันธ์ที่หลากหลาย สมควรมีกฎหมายรองรับความสัมพันธ์รูปแบบอื่น โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบคู่ชีวิต การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของบุคคลทุกเพศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ร่าง)
พระราชบัญญัติคู่ชีวิต
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยคู่ชีวิต

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"คู่ชีวิต" หมายความว่า บุคคลสองคนที่มีสัญชาติไทยหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทยซึ่งได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้

"นายทะเบียน" หมายความว่า นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

"ศาล" หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๔ ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาคดีพิพาทคดีตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖ สัญญาที่มีข้อตกลงกันว่าจะจดทะเบียนคู่ชีวิต หรือมีข้อตกลงกันว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อผิดสัญญาจะจดทะเบียนคู่ชีวิต ให้สัญญาและข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๗ การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์

มาตรา ๘ ห้ามมิให้จดทะเบียนคู่ชีวิต ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) บุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นคนวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (๒) บุคคลทั้งสองคนเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ความเป็นญาติดังกล่าวให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- (๓) บุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ก่อนแล้ว

มาตรา ๙ ให้นายทะเบียนมีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนคู่ชีวิต การรับจดทะเบียนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอม การบันทึกความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต การบันทึกการเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยคำพิพากษา และการบันทึกการเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยคำพิพากษา และการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือมรดกของคู่ชีวิต

การจดทะเบียนตามวรรคหนึ่งให้ทำที่สำนักทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว แต่ในการจดทะเบียนคู่ชีวิตจะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้

มาตรา ๑๐ ให้กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทยซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนมีหน้าที่รับจดทะเบียนและบันทึกการใดเกี่ยวกับคู่ชีวิตที่มีขึ้นนอกราชอาณาจักร และเมื่อได้ทำการจดทะเบียนหรือบันทึกแล้วให้ส่งข้อมูลไปยังกระทรวงมหาดไทยด้วย

การขอจดทะเบียน การรับจดทะเบียน และการบันทึกรายการในทะเบียน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๒
การเป็นคู่ชีวิต

มาตรา ๑๑ การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายยินยอมเป็นคู่ชีวิตกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่ผู้เยาว์จะจดทะเบียนคู่ชีวิต ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) บิดาและมารดา ในกรณีที่มิทั้งบิดามารดา
- (๒) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดาหรือบิดาได้
- (๓) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม
- (๔) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (๑) (๒) และ (๓) หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง

ถ้าไม่มีผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมได้ ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้จดทะเบียนคู่ชีวิต

มาตรา ๑๓ การให้ความยินยอมให้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามมาตรา ๑๒ จะกระทำมิได้แต่โดย

- (๑) ลงลายมือชื่อในขณะที่จดทะเบียนคู่ชีวิต
- (๒) ทำเป็นหนังสือแสดงความยินยอมโดยระบุชื่อผู้ซึ่งจะจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอม
- (๓) ถ้ามีเหตุจำเป็น จะให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนก็ได้ ความยินยอมตามวรรคหนึ่ง เมื่อให้แล้วถอนไม่ได้

มาตรา ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องในการบันทึกสถานะการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการสมรสของบุคคล ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวและข้อมูลทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้

สถานะการจดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือเป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

มาตรา ๑๕ นอกจากที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้แล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อจดทะเบียนคู่ชีวิต หากการจดทะเบียนคู่ชีวิตนั้นได้ทำตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ ภูมิลำเนาของคู่ชีวิต ได้แก่ ถิ่นที่อยู่คู่ชีวิตทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เว้นแต่คู่ชีวิตฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน

มาตรา ๑๘ คู่ชีวิตอาจร้องขอให้ศาลสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถเช่นเดียวกับคู่สมรสตามมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไม่อยู่ตามมาตรา ๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของคู่ชีวิตผู้ไม่อยู่ ให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและสถานะเช่นเดียวกับคู่สมรสตามมาตรา ๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การให้ทรัพย์สินหรือสิทธิใดๆ ในการจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิตจะถอนคืนเพราะเหตุแรงจูงใจไม่ได้

มาตรา ๒๐ คู่ชีวิตมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายเช่นเดียวกับสามีหรือภริยาตามมาตรา ๓ และมาตรา ๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปเช่นเดียวกับสามีหรือภริยาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวดที่ ๓

ความสัมพันธ์และทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต

มาตรา ๒๑ คู่ชีวิตต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คู่ชีวิตไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่ชีวิตฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้ หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

มาตรา ๒๓ ถ้าคู่ชีวิตมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนการจดทะเบียนคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิตในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้

มาตรา ๒๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต

มาตรา ๒๕ สินส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สินต่อไปนี้

- (๑) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนการเป็นคู่ชีวิต
- (๒) ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (๓) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิตโดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสนหา

มาตรา ๒๖ ทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิตได้แก่ทรัพย์สินต่อไปนี้

- (๑) ทรัพย์สินที่คู่ชีวิตได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิต
 - (๒) ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างการเป็นคู่ชีวิตโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต
 - (๓) ทรัพย์สินที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว
- ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างใดเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิตหรือมิใช่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่ชีวิต

หมวด ๔

ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต

มาตรา ๒๗ การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะเป็นโมฆะก็แต่เฉพาะที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๒๘ การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา ๗ มาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๑ เป็นโมฆะ คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา ๗ มาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๑ เป็นโมฆะ

คู่ชีวิต บิดามารดา หรือผู้สืบสันดานของคู่ชีวิตอาจร้องขอให้ศาลพิพากษาว่า การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะได้ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ยุติการเป็นผู้ร้องขอต่อศาลก็ได้

การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๘ (๓) บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้น หรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตใดเป็นโมฆะ ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนคู่ชีวิต

มาตรา ๒๙ การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะเพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่มีสัญชาติไทย ไม่ทำให้ฝ่ายที่จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการจดทะเบียนคู่ชีวิตก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

ในกรณีที่การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายใดได้จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริต ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสองมีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษาถึงที่สุด

หมวด ๕

การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต

มาตรา ๓๐ การเป็นคู่ชีวิตย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือการเลิกการเป็นคู่ชีวิต

มาตรา ๓๑ การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆียะสิ้นสุดลงเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิต เพราะเหตุว่าเป็นโมฆียะมีเฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืนมาตรา ๗
- (๒) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ได้กระทำไปโดยคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งสำคัญผิดในตัวคู่ชีวิต
- (๓) คู่ชีวิตจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยถูกกลฉ้อฉลอันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลนั้นจะไม่ทำการจดทะเบียนคู่ชีวิต เว้นแต่กลฉ้อฉลนั้นเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สาม โดยคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย
- (๔) คู่ชีวิตจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยถูกข่มขู่อันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่ นั้นจะไม่ทำการจดทะเบียนคู่ชีวิต
- (๕) เป็นการจดทะเบียนคู่ชีวิตของผู้เยาว์ที่มีได้รับความยินยอมของบุคคลในมาตรา ๑๒

มาตรา ๓๒ การเลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล

มาตรา ๓๓ การเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน

การเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่ชีวิตได้จดทะเบียนการเลิกการเป็นคู่ชีวิต

มาตรา ๓๔ เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิต มีดังต่อไปนี้

(๑) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นจนคู่ชีวิตหรือฉันภริยาหรือสามี อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๒) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญา หรือไม่ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งนั้น

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่ชีวิตของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตมาคำนึงประกอบ

(๓) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๔) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๕) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่ชีวิตกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๖) คู่ชีวิตทั้งสองฝ่ายสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๗) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๘) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นคู่ชีวิตกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๙) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่ชีวิตต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๑๐) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัศนคติบนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติอีกฝ่ายหนึ่ง
ฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

(๑๑) คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรค
มีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตได้

มาตรา ๓๕ เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตตามมาตรา ๓๔ (๑) และ (๒) ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้
ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตนั้นฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้น
จะยกเป็นเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไม่ได้

ในกรณีฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัศนคติบนตามมาตรา ๓๔ (๑๐) ถ้าศาล
เห็นว่าความประพฤติของคู่ชีวิตอันเป็นเหตุให้ทำทัศนคติบนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่
ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้เลิกการเป็นคู่ชีวิตก็ได้

มาตรา ๓๖ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างบุคคลซึ่งเป็นคู่ชีวิต ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือ
ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับ
แต่วันที่การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลง

หมวด ๖

บุตรบุญธรรม

มาตรา ๓๗ นอกจากที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในหมวดนี้แล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุตรบุญธรรมมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตและบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตด้วยโดย
อนุโลม

มาตรา ๓๘ ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าได้จดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุคคลอื่น
ต้องได้รับความยินยอมจากคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งก่อน ในกรณีที่คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจให้ความยินยอมได้
หรือไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีต้องร้องขอต่อศาลให้มี
คำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่ชีวิตฝ่ายนั้น

มาตรา ๓๙ คู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งจะจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมา
เป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วยก็ได้ โดยจะต้องได้รับความยินยอมของคู่ชีวิตฝ่ายที่เป็นผู้รับบุตรบุญธรรม
อยู่แล้ว และมีให้นำมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ

มาตรา ๔๐ การรับบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตซึ่งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในหมวดนี้และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวได้

มาตรา ๔๑ ให้นำความในมาตรา ๑๕๕๘/๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับคู่สมรสมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการจดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุตรบุญธรรม

หมวด ๗

มรดก

มาตรา ๔๓ เมื่อคู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก

มาตรา ๔๔ ให้นำความในมาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๕๒ และมาตรา ๑๖๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่เกี่ยวกับคู่สมรสมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต

พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่สถานการณ์ด้านครอบครัวในปัจจุบันมีความซับซ้อนและหลากหลายของระดับและลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด ซึ่งการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ให้มีเพียงรูปแบบเดียว คือคู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีระดับและลักษณะความสัมพันธ์ที่หลากหลาย สมควรมีกฎหมายรองรับความสัมพันธ์รูปแบบอื่น โดยกำหนดให้มีการจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบคู่ชีวิต การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของบุคคลทุกเพศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลที่ได้จดทะเบียนคู่ชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) วันใช้บังคับของกฎหมาย

กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

(๒) บทนิยาม

กำหนดนิยามคำว่า “คู่ชีวิต” ให้หมายความว่า บุคคลสองคนที่มีสัญชาติไทยหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย ซึ่งได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดนิยามคำว่า “ศาล” และ “นายทะเบียน” เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงในร่างพระราชบัญญัติ

(๓) ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

(๔) ผู้รักษาการตามกฎหมาย

รัฐมนตรีนว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีนว่าการ
กระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีนว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีนว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

(๕) การจดทะเบียนคู่ชีวิต

การทำสัญญาว่าจะจดทะเบียนคู่ชีวิตและข้อตกลงว่าจะให้เบียปรับเมื่อผิด
สัญญาจะจดทะเบียนคู่ชีวิตตกเป็นโมฆะ (ร่างมาตรา ๖) เงื่อนไขการจดทะเบียนคู่ชีวิต (ร่างมาตรา ๗ - ๙) การ
ดำเนินการทางทะเบียน (ร่างมาตรา ๑๐) การให้ความยินยอมกรณีที่อยู่จะจดทะเบียนคู่ชีวิต (ร่างมาตรา
๑๒ และร่างมาตรา ๑๓) และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (ร่างมาตรา ๑๔)

(๖) การเป็นคู่ชีวิต

กำหนดหลักการทั่วไปในนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตโดยอนุโลมในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในร่างพระราชบัญญัตินี้
(ร่างมาตรา ๑๕) รวมทั้งกำหนดผลของการจดทะเบียนคู่ชีวิตในเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะ ภูมิลำเนา
ของคู่ชีวิต การร้องขอให้ศาลสั่งหรือเพิกถอนคำสั่งให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้
ความสามารถ สิทธิและสถานะของคู่ชีวิตในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไม่อยู่ การไม่ให้ถอนคืนการให้ในการจด
ทะเบียนคู่ชีวิต และการจัดการแทนผู้เสียหายและการดำเนินคดีต่างผู้ตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา ทั้งนี้เป็นบทบัญญัติในลักษณะทำนองเดียวกันกับคู่สมรส (ร่างมาตรา ๑๖ - ร่างมาตรา ๒๐)

(๗) ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต

คู่ชีวิตมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน
(ร่างมาตรา ๒๑) หากไม่สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยปกติสุขได้ ให้สามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่ง
อนุญาตให้อยู่ต่างหากกันได้ (ร่างมาตรา ๒๒)

(๘) ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต

ระบบทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตมีลักษณะเช่นเดียวกับคู่สมรส โดยแบ่ง
ออกเป็นทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตและสินส่วนตัว (ร่างมาตรา ๒๓ - ร่างมาตรา ๒๖)

(๙) ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนคู่ชีวิต

กำหนดเหตุที่ทำให้การจดทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะ ได้แก่ การจดทะเบียน
คู่ชีวิตโดยฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องสัญชาติ ความสามารถบุคคล การเป็นญาติ การมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่แล้ว และ
การไม่ให้ความยินยอมในการจดทะเบียนคู่ชีวิต โดยต้องมีคำพิพากษาเท่านั้นที่จะแสดงว่าผลของการจด
ทะเบียนคู่ชีวิตเป็นโมฆะก็ได้ ทั้งนี้ ได้กำหนดบทคุ้มครองบุคคลผู้สุจริตในการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะด้วย
เหตุฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือเรื่องสัญชาติไว้ด้วย (ร่างมาตรา ๒๗ - ๒๙)

(๑๐) การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต

การเป็นคู่ชีวิตสิ้นสุดลงด้วยความตาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการจด
ทะเบียนคู่ชีวิตที่เป็นโมฆะ หรือการเลิกการเป็นคู่ชีวิต (ร่างมาตรา ๓๐) โดยเหตุที่ทำให้การจดทะเบียนคู่ชีวิต
เป็นโมฆะ ได้แก่ การฝ่าฝืนเงื่อนไขเรื่องอายุ ความสำคัญผิดในตัวบุคคล การฉ้อฉล การข่มขู่ การที่ผู้เยาว์ไม่ได้

รับความยินยอม (ร่างมาตรา ๓๑) ส่วนการเลิกการเป็นคู่ชีวิตอาจกระทำได้โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หรือโดยการฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิต (ร่างมาตรา ๓๒) ซึ่งได้กำหนดเหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่ชีวิตไว้ในทำนองเดียวกันกับเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีการเพิ่มเติมเหตุบางกรณีที่แตกต่างกันไป จากเหตุในการฟ้องหย่า (มาตรา ๓๔)

(๑๑) บุตรบุญธรรม

กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุตรบุญธรรมมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตโดยอนุโลม (มาตรา ๓๗) เว้นแต่บทบัญญัติบางประการที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะในร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่

(ก) การให้ความยินยอมของคู่ชีวิตของผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม (ร่างมาตรา ๓๘)

(ข) การจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วย (ร่างมาตรา ๓๙)

(ค) การกำหนดอำนาจของนายทะเบียนในการรับจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว เพื่อความชัดเจนว่าอำนาจของนายทะเบียนมิได้จำกัดเฉพาะการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น (ร่างมาตรา ๔๐)

(ง) การไม่ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมใช้สิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่บุตรบุญธรรมนั้นมีคู่ชีวิต (ร่างมาตรา ๔๑)

(จ) การยกเลิกการรับบุตรบุญธรรมในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมจดทะเบียนคู่ชีวิตกับบุตรบุญธรรม (ร่างมาตรา ๔๒)

(๑๒) มรดก

กำหนดให้คู่ชีวิตมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ มรดก (ร่างมาตรา ๔๓) และให้นำบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่คู่สมรสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมาใช้บังคับแก่คู่ชีวิตด้วยโดยอนุโลม ได้แก่ ข้อยกเว้นการถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรกรณีเป็นผู้ที่รู้ว่าคู่สมรสของตนฆ่าเจ้ามรดก คู่สมรสของผู้ปกครองห้ามเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม และคู่สมรสของผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมห้ามเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม (ร่างมาตรา ๔๔)